

فصلنامه دانش انتظامی سمنان ، دوره هفتم ، شماره بیست و ششم ، زمستان ۱۳۹۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۸/۳۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۱۲/۱۵

صفحات: ۱۰۱ - ۱۳۶

تبیین جامعه شناختی تاثیر نشاط اجتماعی بر احساس امنیت

مطالعه موردی شهرستان سمنان

مهدی یعقوبی *^۱

چکیده

در این پژوهش، نقش میزان نشاط اجتماعی (رضایت از زندگی، امید به آینده، احساس عزت نفس و پرهیز از انزوای اجتماعی) بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهرستان سمنان مورد بررسی قرار گرفته است. روش تحقیق کمی و از نوع پیمایش است. جامعه آماری شامل کلیه شهروندان بالای ۱۸ سال ساکن در شهرستان سمنان می‌باشد. حجم نمونه این تحقیق تعداد ۱۵۰ نفر برآورد و از رایانه و نرم‌افزارهای SPSS برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. یافته‌های پژوهش رابطه معناداری را بین میزان نشاط اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی نشان می‌دهد. بدین صورت که بین نشاط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم (مثبت) و معناداری وجود دارد و با افزایش میزان نشاط اجتماعی، میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان هم افزایش پیدا می‌کند.

واژگان کلیدی: امنیت، نشاط اجتماعی، عزت نفس، امید به آینده، رضایت از زندگی، سمنان

^۱ - دانشجوی دکتری رشته معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان (نویسنده مسئول)

مقدمه و بیان مسئله

بی‌تردید یکی از نیازهای اساسی و حیاتی انسان امنیت است. امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است که کشورها اولویت اول خود را به برقراری آن در جامعه اختصاص می‌دهند. امنیت دارای دو بعد اصلی است: احساس امنیت و امنیت واقعی. این دو بعد علی‌رغم ارتباط بسیار نزدیک با یکدیگر ضرورتاً یکی نیستند. امنیت واقعی یکسری محاسبات ریاضی است، بر مبنای احتمال خطرات مختلف و مؤثر بودن اقدامات پیشگیرانه امنیتی با انجام این محاسبات می‌توان گفت که تا چه حد منزل افراد در یک محله از سرقت در امان است یا احتمال قتل یک فرد در خیابان چقدر است. انجام این کار مشکل نیست. این همان کاری است که بسیاری از شرکت‌های بیمه دائم در حال انجام آن هستند؛ اما امنیت بعد دیگری نیز دارد که نه بر مبنای احتمالات و محاسبات ریاضی بلکه بر واکنش‌های روان‌شناختی فرد به تهدیدات استوار است. این بعد که از آن با عنوان احساس امنیت یاد می‌شود اغلب مقوله‌ای ذهنی بوده و از فردی به فرد دیگر متفاوت است. از این رو در امنیتی یکسان، افراد مختلف ممکن است احساسات امنیتی متفاوت داشته باشند (اشنایدر به نقل از حسونند: ۲۹، ۱۳۹۰). احساس امنیت حالتی است که آحاد جامعه هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته و به‌هیچ‌وجه حقوق آنان به مخاطره نیفتد. امنیت مفهومی عینی و بیرونی و احساس امنیت، مفهومی درونی و ذهنی می‌باشد. به عقیده بسیاری از کارشناسان وجود احساس امنیت در یک جامعه مهم‌تر از وجود امنیت (عینی) است. (موحد؛ همت، ۱۳۹۲: ۵۵) داشتن احساس امنیت، نخستین شرط لازم برای پیشرفت و رسیدن به توسعه پایدار برای جامعه متمدن محسوب می‌شود. (هاشمیان فر و همکاران، ۱۳۹۲) اگر نگاهی به کشورهای دنیا بی‌افکنیم، متوجه خواهیم شد که آن‌ها به

مقوله امنیت توجه زیادی نشان می‌دهند چراکه این امر پیش‌نیاز هرگونه توسعه در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ... می‌باشد. بدون وجود امنیت دستیابی به توسعه و پیشرفت در برنامه‌ریزی پیش نخواهد آمد. (حسنوند، ۱۳۹۱) انسان برای تسلط بر طبیعت، فرار از ناامنی و تهدید، تأمین نیازهای اساسی خود و در یک کلمه برای دستیابی به امنیت و احساس ایمنی، زندگی اجتماعی را برگزید. وانگهی به موازات گسترش اجتماعات و پیچیده‌تر شدن روابط و تعاملات اجتماعی، وارد روابط گوناگونی شد که عرصه‌های زندگی را تحت عناوین اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی و ... از هم متمایز کرده و امنیت او را تحت الشعاع قرارداد. بدین ترتیب بشر با تجمع و تشکیل جامعه، بستری نو برای تهدید امنیت خود فراهم آورد که از زندگی جمعی او ناشی می‌شد. او که برای فرار از ناامنی و احساس امنیت، جامعه را تشکیل داده بود، به‌زودی دریافت که بار امنیتی نه تنها از سوی طبیعت و عوامل طبیعی، بلکه از سوی انسان‌ها و عوامل گوناگون اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نیز تهدید می‌شود. از این‌رو دغدغه همیشگی او جهت دستیابی به احساس امنیت در مقوله جدید تحت عنوان "احساس امنیت اجتماعی" ظهور کرد. (بحری پور، ۱۳۹۱)

امنیت از نیازها و ضرورت‌های پایدار فرد و جامعه تلقی می‌شود که فقدان یا اختلال در آن پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد، به‌طوری‌که انسان مدنی برای زندگی در جمع و دستیابی به مراتب بالای رشد نیازمند امنیت و آرامش خاطر است که با رشد و نمو جرائم و انحرافات اجتماعی زمینه‌های ناامنی و شکل‌گیری کج روی در سطح جامعه بیشترین دلهره را ایجاد می‌کند. (بحری پور، ۱۳۹۱: ۲) تحقق احساس امنیت، باعث ایجاد احساس جسارت و اعتماد به نفس بالا در افراد خواهد شد و می‌تواند بسترساز موفقیت آن‌ها در جامعه باشد. به همین شکل احساس ناامنی باعث به وجود آمدن تنش، اضطراب، بی‌قراری، ترس‌های مبهم از مصیبت‌های قریب‌الوقوع و حتی بیماری‌های روانی می‌شود. (حسنوند و همکاران، ۱۳۹۲)

مطابق آمارهای مرکز افکار سنجی ناجا که تقریباً هر ساله اقدام به بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان در سراسر کشور و مقایسه استانی میانگین احساس

امنیت می‌کند، میانگین میزان احساس امنیت استان سمنان در سال ۱۳۹۱، ۴۵/۵ بوده و میانگین احساس امنیت در کل کشور در همان سال، ۴۵/۸ بوده که بر اساس رتبه‌بندی استان‌ها، استان سمنان در رتبه شانزدهم کشوری قرار گرفته است. این در حالی است که در سال ۱۳۸۷، رتبه نخست احساس امنیت، از آن این استان بوده است (تقوی، ۱۳۹۴: ۲) با توجه به آمارهای موجود می‌توان این نکته را مورد بررسی و ارزیابی قرارداد که بر چه اساس طی ۴ سال میزان احساس امنیت شهروندان استان سمنان کاهش یافته است. شهرستان دامغان به‌عنوان یکی از شهرستان‌های استان سمنان که دارای فرهنگ و تمدنی کهن می‌باشد و مطابق آمار تا سال ۱۳۸۷، از بین ۸ شهرستان، رتبه سوم را در استان از نظر احساس امنیت اجتماعی داشته حال باید بر اساس تأثیرگذاری کدام‌یک از عوامل اجتماعی و فرهنگی میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان کاهش یافته باشد و در سال ۹۱ به رتبه ششم استان برسد. اگر در یک جامعه احساس امنیت اجتماعی یعنی همان بعد ذهنی امنیت در بین شهروندان کاهش پیدا کند، مسائل و معضلات بسیاری به بار خواهد آورد؛ از آن جمله می‌توان به ایجاد احساس ترس و هراس در بین مردم، کاهش اعتماد مردم به پلیس، پس‌روی جامعه از لحاظ فعالیت‌های مدنی و اجتماعی، بسته شدن فضا و عدم رشد و شکوفایی استعدادها و خلاقیت افراد، کاهش سطح شاخص‌های رفاه اجتماعی و ... .

با در نظر گرفتن آنچه گفته شد، پرداختن به موضوع احساس امنیت و عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر آن یکی از دلواپسی‌های اساسی هر کشوری است. در ایران همانند بسیاری از کشورهای دیگر برقراری امنیت اجتماعی از وظایف نیروی انتظامی قلمداد شده است. لذا نیروی انتظامی موظف است هر ساله به بررسی احساس امنیت اجتماعی در جامعه بپردازد و در این پژوهش محقق به دنبال یافتن میزان تأثیرگذاری متغیرهای مستقل مختلف از جمله نشاط اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان است.

اهمیت و ضرورت

حساسیت‌های مربوط به مفهوم امنیت حجم قابل‌توجهی از پژوهش‌ها و تحقیقات مختلف را به خود اختصاص داده است. بررسی مؤلفه‌ها و ملاحظات امنیتی یکی از سیاست‌ها و برنامه‌های حیاتی هر کشور محسوب می‌گردد. از این‌رو اهمیت مفهوم امنیت و درک صحیح آن به‌منظور تدوین سیاست‌های امنیتی، می‌تواند در ثبات یک جامعه و تحولات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی یک جامعه تأثیر مطلوبی بگذارد. در واقع، امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و هر کشوری اولویت اول ساختار حکومتی خود را به برقراری امنیت خود اختصاص می‌دهد. (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰: ۴۷)

پلیس برای ایفای نقش حساس خود در مدیریت امنیت عمومی نیاز به برنامه‌ریزی جامع و همه‌جانبه و راهبردهای کلان در قلمرو امنیت عمومی دارد. از همین رو نیروی انتظامی با اتخاذ رهیافتی علمی و نظام‌مند و با اعتقاد به لزوم هماهنگی تمام دستگاه‌های دخیل در حوزه امنیت عمومی که به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم در تولید و حفظ امنیت نقش دارند و بر اساس اصولی نظیر جامعه‌محوری، تقدم پیشگیری از وقوع جرائم، تمرکز عمده بر حقوق شهروندی، بسترهای اجتماعی امنیت و ایجاد ظرفیت‌های مشارکت‌پذیری در سیستم امنیت عمومی و ... در سال‌های اخیر طرح راهبردهای کلان مدیریت امنیت عمومی را تدوین و پیشنهاد کرده است (قالیباف، ۱۳۸۴: ۲۰). بر این اساس می‌توان اظهار کرد که دولت و نهادهای دولتی، به‌ویژه پلیس (نیروی انتظامی) نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در امنیت و احساس امنیت یک جامعه دارند و در پژوهش‌های اجتماعی باید این امر در مرکز توجه پژوهشگران و متولیان امر قرار گیرد. (شاردی، ۱۳۹۳)

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های رفاه اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی است. همچنان که مازلو در تقسیم‌بندی خود از نیازها، نیاز به امنیت را بلافاصله پس از نیازهای فیزیولوژیک قراردادهاست. لذا هر جامعه برای دستیابی به پیشرفت و توسعه ملزم است، تمامی متغیرهای تأثیرگذار بر احساس امنیت اجتماعی را موردبررسی قرار دهد تا

بدین وسیله امکان ارتقای علمی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و ... شهروندان خود را فراهم کند.

جامعه‌شناسی به‌عنوان علمی که وظیفه بررسی مسائل اجتماعی را بر عهده دارد، ملزم است با توجه به پایین آمدن میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان در سال‌های اخیر به بررسی عوامل تأثیرگذار بر میزان امنیت اجتماعی پردازد و بدین‌صورت راهکارهایی کاربردی، جهت افزایش احساس امنیت شهروندان ارائه دهد. لذا این پژوهش درصدد است که با دیدی اجتماعی نگاه کرده و به بررسی میزان تأثیرگذاری متغیر مستقل بر احساس امنیت اجتماعی پردازد.

اهداف تحقیق

هدف کلی این پژوهش پیمایش و آزمون نظریه است که به بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهرستان سمنان می‌پردازد و به‌منظور دستیابی به این هدف کلی، باید آن را به اهداف جزئی‌تری تقسیم نمود که به‌واسطه این اهداف جزئی بتوان به هدف کلی دست‌یافت؛ بنابراین محقق به بررسی تأثیر متغیر مستقل نشاط اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی در مورد شهروندان سمنان می‌پردازد.

هدف کلی:

بررسی رابطه بین مؤلفه نشاط اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهرستان دامغان

اهداف جزئی:

- بررسی رابطه بین نشاط اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهرستان سمنان

- بررسی رابطه متغیرهای زمینه‌ای با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهرستان سمنان

پیشینه پژوهش

- ایزی و آگاهی (۱۳۹۵) در مقاله خود تحت عنوان " رابطه امنیت اجتماعی و میزان نشاط اجتماعی (مطالعه موردی شهرستان بجنورد" که با استفاده از روش پیمایش و ابزار پرسشنامه و حجم نمونه ۳۸۴ نفر افراد بالای ۱۵ سال به بررسی دو مؤلفه امنیت و اعتماد اجتماعی به‌عنوان متغیر مستقل و نشاط اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته پرداخته است. ایشان به این نتیجه دست‌یافتند که، بین دو متغیر اعتماد اجتماعی و نشاط اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و از آنجایی‌که ضریب همبستگی مثبت است، به این معنا که هرچه اعتماد اجتماعی بیشتر باشد، نشاط اجتماعی افراد هم بیشتر می‌شود.
- غفاری و شیرعلی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی وضعیت نشاط اجتماعی در بین شهروندان و رابطه آن با احساس امنیت اجتماعی» در شهر تهران و با استفاده از روش کمی، تکنیک پیمایش و ابزار پرسشنامه استفاده کرده است. جامعه آماری افراد ۱۸ تا ۲۹ سال هستند و حجم نمونه برابر با ۳۷۰ نفر است. نتایج حاصل از توزیع پاسخ‌ها در سنجش شاخص «میزان نشاط اجتماعی» در بین افراد نمونه نشان می‌دهد که ۲,۲ درصد از افراد پاسخگو در حد بسیار کم، ۶,۸ درصد در حد کم، ۳۶ درصد در حد متوسط، ۴۲ درصد در حد زیاد و ۱۱ درصد در حد بسیار زیاد احساس نشاط و شادمانی دارند. عوامل تبیین‌کننده احساس امنیت اجتماعی در مدل رگرسیونی نشان می‌دهد متغیر «انزوای اجتماعی» بالاترین

همبستگی را با متغیر احساس امنیت اجتماعی دارد و بعد به ترتیب متغیرهای امید به آینده، نشاط اجتماعی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و در آخر رضایت از زندگی قرار دارد.

- هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) در مقاله خود تحت عنوان " بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن" جامعه آماری شهروندان تهرانی و حجم نمونه ۳۸۴ نفر و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و تکنیک پرسشنامه، وجود رابطه بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی را با ضریب همبستگی تأیید کردند. همچنین وجود رابطه بین اعتماد اجتماعی و گرایش به مشارکت در تأمین امنیت تأیید شد. با توجه به نتایج به دست آمده بیشتر شهروندان میزان احساس امنیت اجتماعی خود را متوسط و پایین دانسته‌اند و از میان چهار شاخص در نظر گرفته شده (جانی، مالی، فکری و جمعی) امنیت جانی و مالی به مراتب میانگین بیشتری از امنیت فکری و جمعی را دارا می‌باشند.

- کیا امیری (۱۳۹۲) در مقاله خود تحت عنوان میزان نشاط اجتماعی و عوامل مرتبط با آن در بین شهروندان شهر اهواز" به این نتایج دست یافت که؛ بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی (در هر دو بعد عینی و ذهنی)، احساس عدالت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، رضایت اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی، میزان رضایت از خدمات شهری و نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معنادار و بین احساس محرومیت نسبی و احساس بی‌هنجاری و نشاط اجتماعی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد.

- حبیب زاده و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله خود تحت عنوان " بررسی رابطه بین شادی و احساس امنیت (ابعاد آن) در افراد (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز) " با استفاده از روش پیمایش و ابزار پرسشنامه و حجم نمونه ۳۸۱ نفر به این نتیجه دست یافتند که؛ بعد امنیت مالی، امنیت شغلی و امنیت عاطفی رابطه

معنی‌داری با شادی دانشجویان داشته است. تائید این رابطه هم‌خونی ضمنی نظریه کارکردگرایی ساختاری با جامعه را نشان می‌دهد.

- رضا دوست و فاضلی (۱۳۹۱) در مقاله خود تحت عنوان " بررسی احساس امنیت اجتماعی و نشاط اجتماعی در بین شهروندان استان خوزستان"، با استفاده از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه به این نتیجه دست یافتند که؛ احساس امنیت (در دو بعد جانی و مالی) هم به‌طور مستقیم و هم به‌طور غیرمستقیم از طریق اعتماد بین فردی با میزان نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

- هزارجریبی و آستین فشان (۱۳۸۸) در مقاله خود تحت عنوان " بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی با تأکید بر استان تهران " با استفاده از روش توصیفی و تحلیل و جامعه آماری افراد ۱۵ تا ۶۵ سال ساکن تهران و حجم نمونه ۲۰۰۰ نفر به این نتیجه دست یافتند که، احساس نشاط در بین ۱۸ درصد از پاسخگویان در حد بسیار کم و کم می‌باشد و در مقابل ۲۸ درصد از پاسخگویان از احساس نشاط بالایی برخوردار هستند. یافته‌ها بیانگر آن است که این احساس بین اکثریت پاسخگویان متوسط است. یعنی ۵۴ درصد از پاسخگویان احساس نشاط اجتماعی خود را متوسط ارزیابی کرده‌اند.

- بر اساس تحقیقی که اکارت و کراین (۲۰۰۶) با عنوان «زیست پذیری، ناامنی، سرمایه اجتماعی و اعتماد در حکومت محلی» در هسلت یکی از شهرهای اصلی بلژیک انجام دادند یکی از ویژگی‌های خاص هسلت مدیریت ابتکاری آن با برنامه‌هایی برای ارتقا و انباشت سرمایه اجتماعی در محله‌های شهری مختلف و نیز برنامه‌هایی برای افزایش مسئولیت مدیران از طریق تقاضای سکنه است. ن‌ها در این پژوهش دریافتند که «رابطه قوی بین احساس امنیت و سرمایه اجتماعی در بین ساکنان هسلت وجود دارد. بر اساس این تحقیق افرادی که بیشتر در جلسات همسایه‌ای شرکت می‌کردند از احساس امنیت بالاتری برخوردار بودند. منطقه محل سکونت افراد، بسیار بر احساس امنیت ایشان تأثیرگذار بوده است و به

عبارتی ویژگی‌های منطقه در خصوص عواملی چون صدای ترافیک و خشونت خیابانی بر احساس امنیت سکنه تأثیرگذار است. به علاوه سوار توجه افراد به اتفاقات خیابانی نیز اتفاقات سیاسی بیشتر می‌شود و به نظرمی‌رسد احساس امنیت به موازات آن کاهش می‌یابد. (نیازی؛بحری، ۱۳۹۳)

مبانی نظری تحقیق

مفهوم امنیت

امنیت در لغت از ریشه «امن» به معنای در امان بودن و مصون از هرگونه تعرض و در آرامش بودن است (فرهنگ معین چاپ ۶۳ص ۳۵۲) و در فرهنگ المنجد اطمینان و آرامش خاطر معنا شده است (فرهنگ المنجد ۱۳۷۳ص ۱۸).

امنیت یکی از نیازهای اولیه هر جامعه بشری است، در واقع اهمیت و اهتمام این مسئله اجتماعی مستقیماً با نظام ارزشی و کمال مطلوب مردم جامعه و حتی جامعه جهانی پیوند مستقیم خورده است. فقدان این مسئله در سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی باعث تهدید ارزش‌های ذاتی چون معرفت، تعهد و فضیلت انسانی خواهد شد.

ابهامی که در مورد مفهوم امنیت وجود دارد این است که عده‌ای آن را فقط به معنای جلوگیری از جرم و جنایت می‌دانند که بیشتر یک حالت عینی دارد و عده‌ای هم آن را به احساس برون از حیطه خطر بودن تعبیر می‌کنند و یا به‌عنوان احساس رضایت از نیازهای اولیه و پایه‌ای (مانند غذا و سرپناه) تلقی می‌کنند، اما امنیت یک بعد مهم هم دارد، این بعد از اشخاص و تجارب جمعی تأثیر می‌گیرد که بر احساس امنیت از اجتماع تأثیر می‌گذارد. این مسئله به‌خصوص هنگامی روشن می‌شود که «در بسیاری از جوامع احساس امنیت در

سطح پایین قرار دارد، درحالی‌که مسائل امنیتی مثل جرم و جنایت‌ها، تصادفات و تهاجم‌ها، در حد متوسط است» (گزارش سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۹۸: ۲۸۲).

بحث درباره امنیت اجتماعی و احساس ناشی از آن از پیشینه بسیار طولانی برخوردار است. گرچه طرح این مباحث در میان اندیشمندان باستان چندان تخصصی و محدود به زمینه‌های خاص نبوده است، اما بدون تردید آغاز بحث در رابطه با امنیت اجتماعی را می‌توان در مباحث افلاطون، ارسطو و بعدتر در اندیشه‌های هابز و ژان ژاک روسو و بالاخره سیر تاریخی آن را می‌توان از زمان شکل‌گیری گفتمان‌های امنیت ملی و ظهور نظریه‌پردازان رهیافت «رنالیسم سنتی» دنبال نمود (نویدنیا، ۱۳۸۲: ۱۴). در مباحث پیرامون امنیت دو رهیافت عمده قابل تفکیک است: رهیافتی که به ارزش‌های عینی توجه دارد و دیگری که به ارزش‌های ذهنی معطوف است.

دو رهیافت نظری که بیشتر به ارزش‌های عینی بها می‌دهد به رهیافت دولت‌محور یا قدرت‌محور مشهور هستند. مطابق این رویکردها، امنیت را می‌توان به‌عنوان وضعیتی که توسط قدرت برای صیانت مردم در قبال تهدیدات بیرونی، ایجاد می‌گردد تعریف نمود و مسئولیت برقراری چنین امنیتی به‌طور کلی بر عهده دولت است. در همین راستا باید اشاره کرد که رویکرد دولت‌محور و قدرت‌محور مبتنی بر تفکرات توماس هابز است، هابز معتقد است انسان‌ها دارای ذاتی شرور می‌باشند و انسان‌گرگ انسان است. در این تعریف انسان‌ها تنها در پی کسب منافع خویش هستند و ارزش‌های انسانی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرند. در این راستا آنچه از امنیت برخوردار است این است که کنترل انسان‌ها و برقراری نظم اجتماعی نیازمند دولتی قوی و وجود ابزار کنترل بیرونی امنیت اجتماعی است (افتخاری، ۱۳۸۱: ۳۸۹).

رهیافت نظری که بیشتر به ارزش‌های ذهنی و گروهی بها می‌دهد، به رهیافت جامعه‌محور و هویت‌محور مشهور است. این رهیافت معتقد است که تهدیدات، عمدتاً علیه ارزش‌ها و هویت‌های گروه‌های اجتماعی است و در نتیجه امنیت اجتماعی زمانی حاصل می‌گردد که گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها بتوانند به‌راحتی ابراز وجود نموده و ایده‌ها،

خواسته‌ها و ارزش‌های خود را مطرح کنند. مهم‌ترین منبع تحقیق امنیت اجتماعی از منظر این رویکرد، خود جامعه و گروه‌های گوناگون موجود در آن است. این رویکرد امنیت اجتماعی یک گروه خاص در درون یک جامعه را با امنیت اجتماعی و حتی فراتر از آن با امنیت جهانی پیوند می‌زند و امنیت اجتماعی را به فراتر از تعهد دولت معطوف می‌سازد. رهیافت اخیر از لحاظ معرفت‌شناختی پساپوزیتیویستی بوده و تعریف عینی و مشخصی از انسان ارائه نمی‌دهد، بلکه نگاهی فرهنگی و تعاملی به او معطوف می‌دارد (احمدی، ۱۳۸۹: ۱۷۲) در این زمینه می‌توان به نظریه‌های زیر در رابطه با احساس امنیت اشاره کرد.

الف) باری بوزان برای نخستین بار اصطلاح امنیت اجتماعی را در کتاب « مردم، دولت‌ها و هراس» به کاربرد (روی، روی، ۱۹۹۶: ۳). امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به‌عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند یا به عبارتی، با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت او را شکل می‌دهد (بوزان؛ ویو، ۵-۱۹۹۸: ۴). در آراء بوزان حوزه‌ای از حیات که فرد خود را به‌واسطه فهم «ما» بدان متعلق می‌داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می‌کند موردنظر است. بنابراین هر عامل و پدیده‌ای که باعث ایجاد اختلال در احساس تعلق و همبستگی اعضای یک گروه گردد، در واقع هویت آن گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی آن قلمداد می‌گردد (بوزان، ۲۰۰۰: ۳). بوزان، نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی می‌کند. او بیان می‌دارد که مسئله امنیت در اجتماع شناخته می‌شود، زیرا بازیگران می‌توانند به آن رجوع کنند و برخی پدیده‌ها را به‌عنوان تهدید نگاه می‌کنند. به این ترتیب، نگاه تاریخی به پدیده‌های اجتماعی و تأکید بر نقش هنجارها، قواعد و فرهنگ نیز در این دیدگاه مطرح می‌شود، چراکه آن‌ها معتقدند که امنیت همیشه بر پایه ارجاع عینی نیست و ارتباط انسانی و نقش هنجارها، قواعد و فرهنگ نیز در این دیدگاه مطرح می‌شود، چراکه آن‌ها معتقدند که امنیت همیشه بر پایه ارجاع عینی نیست و ارتباط انسانی و نقش هنجارها مهم و تأثیرگذار است (ابراهیمی، ۱۳۸۶: ۴۶۴۶).

ب) الیور در کتاب «هویت، مهاجرت و منشور جدید امنیت در اروپا» (۱۹۹۳) دست به مفهوم‌سازی مجدد از رهیافت پنج بعدی بوزان درباره امنیت زد (نصری، ۱۳۷۸: ۱۳۶). ویور «امنیت ساخته و پرداخته شده در اجتماع» را مطرح می‌کند. مدعای وی آن است که باید از رویکردی جامعه‌شناسانه به امنیت نگریسته شود و پس از تحلیل مبانی جامعه‌شناختی امنیت، به تعریف آن همت گمارد (مک کین لای؛ لیتل، ۱۳۸۰: ۴۸). بر این اساس و درحوزه امنیت را برحسب نوعی دوگانگی امنیت دولت و امنیت اجتماعی در نظرمی‌گرد (روی، ۱۹۹۶: ۱۱) و خاطرنشان می‌کند که افراد جامعه نمی‌توانند نسبت به چیزهایی که امنیت و هویتشان را تهدید می‌کند احساس امنیت نداشته و آن‌ها را تنها به دولت واگذار نمایند (موتیمر، به نقل از نویدنیا، ۱۳۸۳: ۶۲). بدین ترتیب ویور نیز مانند بوزان بر لزوم مشارکت افراد در تأمین امنیت اجتماعی خود و جامعه صحه گذارد.

ج) میران میتار برای ارزیابی امنیت اجتماعی از مدل سیستماتیک استفاده می‌کند و در این کار بر نظریه آنارشی اجتماعی بیلی تکیه می‌کند. وی تلاش کی کند مسائل جامعه را بر اساس سطوح متفاوت (فرد، گروه، سازمان، اجتماع/ف جامعه، سیستم فراملی) تحلیل کند و از آنارشی هرج و مرج به جای تعادل به عنوان وسیله‌ای برای اندازه‌گیری حالات نظام استفاده کند (میتار، ۱۹۹۶: ۹۷).

د) از نظر مولار امنیت جوامع آشکارا با امنیت سیاسی پیوند دارد، اما مجزا از آن است. امنیت سیاسی به ثبات سازمانی کشورها، نظام‌های دولت و ایدئولوژی که به دولت و حکومت‌ها مشروعیت می‌بخشند مرتبط می‌شود، اما امنیت اجتماعی به بقای گروه‌های اجتماعی توجه دارد که به جهت اشتراک اعضای آن در اندیشه، احساس و اعمال کلیت یکپارچه‌ای را تشکیل می‌دهند که از آن به عنوان هویت یاد می‌شود. امنیت دولت دربرگیرنده حاکمیت به عنوان معیار نهایی خود است، اما امنیت اجتماعی دربرگیرنده هویت است و هر دو آنان بر بقا دلالت دارند (نویدنیا، ۱۳۸۲: ۶۱). (به نقل از نیاز، بحری پور، ۱۳۹۲)

دیدگاه جامعه‌شناسان در مورد امنیت اجتماعی

کارل مارکس^۱

مارکس بر این باور بود که وجود نظم اجتماعی در جامعه به سبب این است که یکی از طبقه‌های اجتماعی از مزایای اقتصادی ویژه‌ای در جامعه برخوردار است و به سبب آن می‌تواند بر پایه قدرتی که در جامعه کسب می‌نماید بر دیگران چیره گشته نظم اجتماعی‌ای را که خود مناسب جامعه می‌داند تحمیل نماید. (کمالی ، ۱۳۷۹: ۶۵).

امیل دورکیم^۲

به نظر دورکیم مبنای نظم جامعه ، عاملی است اخلاقی نه سیاسی یا اقتصادی . جامعه بانظم و تعادل دارای وحدتی اخلاقی است ... دورکیم جامعه را به دو نوع ابتدایی و مدرن تقسیم می‌کند به عقیده وی در جامعه ابتدایی همبستگی افزار گونه که مبتنی بر وجدان جمعی بسیار نیرومند است ، حاکم بوده است اما همبستگی در جامعه مدرن اندام وار و پیچیده است که با گسترش تقسیم‌کار اجتماعی جانشین همبستگی افزار گونه می‌شود . در جامعه مدرن تقسیم‌کار جای وجدان جمعی جامعه سنتی را می‌گیرد اما تقسیم‌کار تنها در شرایط نرمال موجب همبستگی می‌شود

فردیناند تونیس^۳

واژه امنیت اجتماعی برای اولین بار توسط تونیس جامعه‌شناس آلمانی به کار گرفته شد . این مفهوم مرتبط با مفاهیم آلمانی ، در « گمین شافت » و « گزلف شافت » است . گمین شافت یک جامعه ارگانیک و سنتی است که از هویت ، تجربه و احساس مفهومی مشترک را ارائه می‌دهد . گمین شافت ماهیتی تاریخی دارد . اما در گزلف شافت فردگرایی و روابط پولی خصوصیت اصلی است . روابط مردم با یکدیگر به صورت رقابتی و تعارضی برای نیل به سود فردی است ، احساسی مشترکی وجود ندارد که نسل‌ها را به یکدیگر پیوند و ارتباط دهد (صمدی بگه جان ، ۱۳۸۴: ۲۴).

1 - Karl Marx

2 - Emile Durkheim

3 Ferdinand Tonnies

منظور تونیس از به‌کارگیری واژه امنیت اجتماعی ضرورت حفظ و استمرار روابط چهره به چهره و مستقیم در گمین شافت می‌باشد. امنیت در اینجا به مفهوم ماندن افراد عضو چنین گروه‌هایی از فروپاشی یا گسیختگی روابط عاطفی و دلسوزان‌هاست (همان: ۲۵).

مرتن^۴

مرتن از معدود جامعه‌شناسانی است که سعی کرده میان کنش فردی و اهداف کلان فرهنگی و اجتماعی پل بزند. تلاش مرتن از آن‌جهت قابل‌ستایش است که تیپ ایده آل چنین ارتباطی را در چهار راهکار مشخص تدوین نموده و نحوه گسیختگی اجتماعی جوامع را در روابط متناقض آمیز میان اهداف فرهنگی و وسایل اجتماعی به‌خوبی نشان داده است. طبق نظر مرتن نقش و کارکرد اساسی عنصر فرهنگ، تعیین و معرفی اهداف و ارزش‌ها در زندگی اجتماعی است عنصر اجتماع نیز تعیین‌کننده وسایل نهادی شده نیل به اهداف است. مرتون معتقد است که اگر در جامعه‌ای کارکرد این دو عنصر اساسی باهم هماهنگ باشد در آن جامعه نظم وجود دارد و الگوی تطابق مردم در زندگی الگویی هم‌نویانه خواهد بود؛ حال اگر این هماهنگی نباشد یعنی بین فرهنگ و اجتماع از لحاظ کارکردی ناهماهنگی پیش بیاید آنگاه شاهد نا‌همنوایی در میان مردم و رواج انحرافات خواهیم بود (عبداللهی، ۱۳۸۱).

تالکوت پارسونز^۵

تالکوت پارسونز از جامعه‌شناسان معروف، امنیت را از رویکردی جامعه‌شناختی مورد تحلیل قراردادهاست. وی مسئله‌هایزی درباره امنیت را بنیان کار تئوری سازی جامعه‌شناسی خود قرارداد. اما در حقیقت، مسئله اساسی نظریه تحلیلی کنش پارسونز، مسئله «نظم اجتماعی» است (چلبی، ۱۴:۱۳۷۵) که گویای مفهوم امنیت نیز می‌باشد. پارسونز جامعه را به خرده دستگاه‌هایی تقسیم نموده که هرکدام دارای کارکردی خاص

4 Merton

5 Talcott Parsons

هستند و میزان توانمندی آنان در ایفای کارکردها ، عامل دوام و بقای جامعه است و بالعکس ، به میزان کاستی در انجام کارکردها ، به انسجام و یگانگی [و در نتیجه امنیت] جامعه خدشه وارد شده و خطر فروپاشی و زوال، آن را تهدید می نماید (نویدنیا، ۱۳۸۵ : ۳۸-۳۹) .

بوزان و ویور

« باری بوزان »^۶ و « اولی ویور »^۷ به عنوان تئوریسین های بحث امنیت ملی شناخته می شوند . این دو اندیشمند در مطالعات خود پی به تفاوت های میان امنیت ملی و امنیت اجتماعی بردند .

امنیت اجتماعی از نگاه بوزان به قابلیت الگوهای سنتی زبان ، فرهنگ ، مذهب ، هویت و عرف ملی مربوط است . بوزان با تأکید بر حفظ عناصر اصلی جامعه ، تحقق شرایط امن و بدون خطر را برای جامعه میسر می داند (نویدنیا ، ۱۳۸۵ : ۴۰) .

از نظر بوزان امنیت اجتماعی بشری به پنج مقوله تقسیم می شود : « نظامی ، سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی و زیست محیطی » (بوزان ، ۱۳۷۸ : ۳۴) . امنیت اجتماعی از نگاه بوزان به حفظ مجموع ویژگی هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن افراد خودشان را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می کنند یا به بیان دیگر معطوف به جنبه هایی از زندگی فرد می گردد که هویت گروهی او را سامان می بخشد (صمدی بگه جان ، ۱۳۸۴ : ۳۸) . بوزان معتقد است که امنیت اجتماعی به مقابله با خطراتی می پردازد که به صورت نیروی بالقوه یا بالفعل هویت افراد جامعه را تهدید می کنند . امنیت اجتماعی را از نظر بوزان به حفظ مجموعه ویژگی هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن خودشان را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می کنند یا به بیان دیگر ، مربوط به جنبه هایی از زندگی فرد می شود که هویت اجتماعی او را سامان می بخشد یعنی حوزه ای از حیات اجتماع که فرد خود را به ضمیرها متعلق و متناسب می داند و در برابر آن احساس تعلق می کند

6 Barry Buzan

7 Ole Weaver

دیدگاه مولار^۸

مولار بحث خود را در باب امنیت اجتماعی با شرح اشکال متفاوت امنیت آغاز می‌نماید. او معتقد است امنیت در سه شکل ملی، اجتماعی و انسانی وجود دارد که مقام مرجع در امنیت ملی دولت، در امنیت اجتماعی گروه‌های اجتماعی و امنیت انسانی تک‌تک افراد هستند (صمدی بگه جان، ۱۳۸۴: ۳۷).

معنای امنیت ملی حفظ مردم یک کشور و سرزمین در مقابل حمله‌ی فیزیکی است و به مفهوم «دفاع» به‌کاررفته است. مفهوم امنیت انسانی این ایده را ارائه می‌دهد که مطالعات امنیتی انسان‌ها باید مقدم بر دولت‌ها باشد و در کنار تهدیدات نظامی تهدیدات غیرنظامی نیز موردنظر قرار گیرند (کینگ و موری، ۱۳۸۳: ۷۷۹). مفهومی که مولار از امنیت اجتماعی مطرح می‌کند با توجه به دگرگونی‌های هویتی ناشی از جهانی‌شدن و کاهش کنترل حکومت‌ها بر ملت‌هاست که باعث شده است در عصر جهانی‌شدن «صورت‌های هویتی به‌منزله نوعی مقاومت بروز کنند» (صمدی بگه جان، ۱۳۸۴: ۳۷). از نظر مولار امنیت اجتماعی عبارت است از «قابلیت حفظ شرایط قابل‌پذیرش داخلی برای تکامل الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، انجمن‌ها، مذهب، هویت ملی و رسوم» (مولار به نقل از نویدنیا، ۱۳۸۲: ۶۱).

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان اشاره کرد که امنیت اجتماعی در پی تأمین امنیت برای گروه‌های اجتماعی است که نقش هویت‌سازی را برای اعضای خویش ایفا می‌کنند. مرجع امنیت اجتماعی، گروه‌ها و دسته‌های اجتماعی است که به لحاظ داشتن احساس اندیشه و عمل مشترک میان اعضایشان کلیت منحصربه‌فردی را تشکیل داده و به دلیل برخورداری از کلیتی یکپارچه عنوان «ما» را به خود منتسب می‌دانند.

تعریف بوزان از امنیت اجتماعی هم در این تحقیق و هم به‌عنوان یک مرجع برای انجام تحقیقات در زمینه امنیت اجتماعی می‌تواند مورداستفاده پژوهشگران قرار بگیرد. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن افراد خودشان

به‌عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند یا به‌بیان‌دیگر معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان می‌بخشند (بوزان ؛ ویور ، ۱۹۹۸: ۵-۴). در آراء بوزان حوزه‌ای از حیات که فرد خود را به‌واسطه مفهوم «ما» خود را بدان متعلق می‌داند و در برابران احساس تعهد و تکلیف می‌کند موردنظر است. بنابراین هر عامل و پدیده‌ای که باعث ایجاد اختلال در احساس تعلق و همبستگی اعضاء یک گروه گردد ، درواقع هویت آن گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی آن قلمداد می‌گردد (بوزان ۲۰۰۰: ۳).

اهمیت بحث امنیت در دیدگاه بوزان از آنجا ناشی می‌شود که بوزان امنیت را در قالب پنج بعد معرفی کرده است و زوایای مختلف امنیت را با یک نگاه وسیع‌تری در مفهوم‌پردازی آن‌ها موردبررسی قرار داده‌است. در بیان برجستگی‌های نظریه بوزان در زمینه امنیت اجتماعی می‌توان به این موضوع اشاره کرد که بوزان و هم‌چنین ویور امنیت را در دو بعد عینی و ذهنی مدنظر قرار می‌دهند و اظهار می‌دارند که تهدیدهای امنیتی در دامنه‌ای وجود دارند که به‌طور ذهنی نیز قابل تجربه هستند (بوزان ؛ ویور ؛ دووید^۹ ، ۱۹۹۸: ۱). بوزان ، نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی می‌کند. او بیان می‌دارد که مسئله امنیت در اجتماع شناخته می‌شود ، زیرا بازیگران می‌توانند به آن رجوع کنند و برخی پدیده‌ها را به‌عنوان تهدید نگاه کنند. به‌این‌ترتیب نگاه تاریخی به پدیده‌های اجتماعی و تأکید بر نقش هنجارها ، قواعد و فرهنگ نیز در این دیدگاه مطرح می‌شود چراکه آن‌ها معتقدند که امنیت همیشه بر پایه ارجاع عینی نیست و ارتباط انسانی و نقش هنجارها در تأمین امنیت اجتماعی مهم و تأثیرگذار است.

نشاط اجتماعی

اویشی و همکاران (۲۰۱۳) با مطالعه ۳۰ فرهنگ لغت از کشورهای مختلف دریافتند که مفهوم نشاط اجتماعی در نقاط مختلف جهان و نیز در ادوار تاریخی گوناگون، دارای معانی

متفاوتی است و ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی ملت‌ها و جوامع، فاکتوری مهم در تعریف آن بشمار می‌آید. البته بدیهی است؛ چون اساساً «نشاط اجتماعی» مفهومی فربه است و دارای ابعاد مختلف روان‌شناختی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است.

آرگایل، نشاط اجتماعی را با سه جزء هیجان‌های مثبت، رضایت از زندگی و نبود هیجان‌های منفی از جمله افسردگی و اضطراب تعریف می‌کند. لذت و سرور بخش هیجانی نشاط اجتماعی و رضایت و خشنودی از زندگی جنبه شناختی آن را تشکیل می‌دهد. در حقیقت مؤلفه شناختی بر رضایت از زندگی و مؤلفه شناختی (عاطفی) بر تعادل بین عاطفه مثبت و منفی دلالت دارد. افراد هیجان‌ها و عواطف مثبت و منفی را باهم دارند و این حالت هیجانی، نسبتاً بادوام تلقی می‌شود. هیجان‌ها و حالات خلقی مثبت شامل احساسات لذت‌بخش، رهایی‌ای و اعتمادبه‌نفس، میزان بالای سرور و میزان بالای علاقه هستند. هیجان‌ها و حالات نفی می‌تواند شامل خشم، اضطراب، استرس، افسردگی و غره باشد. (آرگایل، ۱۳۸۶). از نظر «وینهون» نشاط اجتماعی به درجه یا میزانی طلاق می‌شود که شخص به وسیله آن درباره مطلوب بودن کیفیت کلی زندگی خود قضاوت می‌کند؛ به عبارت دیگر، نشاط اجتماعی عبارت است از اینکه فرد به چه میزان زندگی خود را دوست دارد (وینهون، ۱۹۸۴؛ به نقل از موسوی، ۱۳۹۲: ۳۷). گلاتزر (۲۰۰۰) نشاط را ارزیابی رویدادهای زندگی و رضایت از رخدادهای متفاوت آن تعبیر می‌کند و ولسچ (۲۰۰۳) نیز درجه رضایت فرد از قضاوت خود در مورد کیفیت کلی زندگی را نشاط اجتماعی تعریف می‌کند به نقل از ربانی و همکاران، ۱۳۸۶: ۴۷). داینیر و ساه (۱۹۹۷) نشاط اجتماعی را دارای سه جزء اساسی می‌دانند: بعد عاطفی (هیجانی) که در حقیقت خلق و خواهی مثبت و خوشایند افراد را شامل می‌شود. بعدی شناختی که نوعی تفکر و پردازش اطلاعات را در برمی‌گیرد و به ارزیابی مثبت افراد از زندگی منجر می‌شود و بعد اجتماعی که بیانگر گسترش روابط اجتماعی فرد با دیگران و به دنبال آن افزایش حمایت اجتماعی است. این جزء از نشاط گرایش‌ها و تمایلات فرد نسبت به اجتماع؛ همانند علاقه به انسان‌های دیگر، تأثیرگذاری مثبت بر آن‌ها و ... را شامل می‌شود. (همان: ۴۸).

لیوبومیرسکی و همکاران (۲۰۰۵) در تعریفی اظهار می‌کنند که فرد با نشاط کسی است که به طور مکرر احساسات مثبت، مانند شادی، علاقه و افتخار را تجربه کند و غم و اضطراب و خشم را به ندرت احساس می‌کند (به نقل از مهدی زاده و زارع، ۱۳۹۲: ۴۱۸). کارلسون (۱۳۷۷) علامت مشخصه نشاط اجتماعی را قدردانی، آرامش درونی، رضایت و علاقه نسبت به خود و دیگران می‌داند. تسواً نشاط اجتماعی را به عنوان یک حالت احساسی و تغییرات ناگهانی در خلق و خو می‌داند؛ در حالی که رضایت را به عنوان یک حالت شناختی یا قضاوت قلمداد می‌کند (به نقل از موسوی، ۱۳۹۲).

برخلاف پراکندگی تکالیف، به طور کلی می‌توانیم دو تلقی و برداشت از ماهیت نشاط اجتماعی داشته باشیم. یک معنی نشاط مرتبط با لحظه‌ای است که در آن زندگی می‌کنیم و یک معنی در کل زندگی است. نشاط به عنوان نتیجه یک تجربه عملی خاص و مرتبط با لحظه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم همان چیزی است که همه با آن آشنا هستند و یک احساس روان-فیزیولوژیکی است که می‌توان آن را مترادف «لذت» به کاربرد؛ اما نشاط در معنای کلی با مفهوم «رضایتمندی» مترادف است و سه مؤلفه شناخت، ارزیابی و احساس مثبت مبتنی بر دو مؤلفه اول را در برمی‌گیرد (هالر و هادلر، ۲۰۰۶؛ به نقل از خسروی و چراغ ملایی، ۱۳۹۱: ۹). در همین راستا فیتزپتریک (۱۳۸۳) بیان می‌کند که اساساً دو راه در تعریف نشاط و شادمانی وجود دارد. اول تعریف سطحی که نشاط را به مثابه یک تجربه خاص و محسوس روانی یا جسمانی قلمداد می‌کند، نظیر احساسی که بهنگام پیروز شدن در یک مسابقه به ما دست می‌دهد. تعریف دوم و عمیق‌تر نشاط را حالت عمومی و غالب تعریف می‌کند. حالتی که لزوماً به احساس سرخوشی و یا نشاط خاص کاهش پذیر نباشد، حالتی که غالباً به عنوان رضایت یا خرسندی از آن یاد می‌شود. بدیهی است که تعریف دوم پرمغز و پرمحتواتر است، اما این تعریف نیز مستلزم وجود آزادی و خودمختاری و صحت و اعتبار است تا نشاط اجتماعی ناشی از آن واقعی و نه مصنوعی باشد. (فیتزپتریک، ۲۰۱۳: ۲۰) در این پژوهش منظور ما بیشتر تعریف و تلقی دوم از نشاط است؛ یعنی حالتی عمومی که بر رضایت و خرسندی مبتنی است. وینهون از نظریه پردازان

برجسته حوزه «روانشناسی مثبت‌گرا» و نشاط اجتماعی معتقد است که نشاط اجتماعی پدیده‌ای میان‌رشته‌ای است و علوم مختلف نظیر؛ فلسفه، مطالعات حوزه سلامت و کیفیت زندگی، روانشناسی، جامعه‌شناسی و اقتصاد در آن سهم دارند (وینهوون، ۲۰۰۱). از نگاه جامعه‌شناختی، نشاط مفهومی فراتر از ادراک و پنداشت آدمی است. بلکه آن پدیده اجتماعی است که باید آن را در مناسبات اجتماعی، تجربه زیسته افراد، نظام قدرت، بافت تاریخی و فرهنگی و نیز ارزش‌های جامعه جستجو کرد (باترام، ۲۰۱۱). به بیان دیگر روانشناسی، نشاط را به‌عنوان ماهیت می‌بیند که مربوط به شخصیت افراد است، درحالی‌که اندیشمندان اجتماعی آن را یک وضعیت اجتماعی می‌پندارند که دارای مبنایی اجتماعی است. از منظر فردی، نشاط معادل میزان دسترسی به اهداف یعنی آرزوهای فردی است؛ اما ممکن است از منظر ناظر بیرونی این نوع دسترسی فراهم نباشد و فقط فرد کنشگر چنین پنداری داشته باشد. زمانی که ناظر کنش، چنین ارتباطی را تأیید کند، آن از سطح فردی و روان‌شناختی به سطح اجتماعی ارتقا یافته است (گالاتزر، ۲۰۰۰ به نقل از موسوی، ۱۳۹۲؛ عنبری، ۱۳۹۲). (به نقل از غفاری، ۱۳۹۴)

نظریه امید:

یکی از زمینه‌های اصلی و مهم در به وجود آمدن احساس نشاط و شادی، وجود امید نسبت به خود، زندگی و آینده است. احساس اضطراب یا نگرانی با عدم امید به آینده رابطه مستقیم دارد. امید به آینده دست‌یافتن به هدف یا انتظار دستیابی به هدف می‌باشد، به‌گونه‌ای که شو، تئوری امید را تئوری انگیزش نامید. (ایزی؛ آگاهی، ۱۳۹۵: ۸۹)

نظریه لذت‌گرایی:

بر اساس این نظریه نشاط و خوشبختی فقط یک احساس است. زندگی شاد، لذت انسان را افزایش داده و غم انسان را کم می‌کند. این نظریه بر اساس نظریه فایده‌گرایی بتنام طراحی شده است. (ایزی؛ آگاهی، ۱۳۹۵: ۸۹)

نظریه خواسته‌ها:

بر اساس این نظریه نشاط و خوشبختی به معنای دستیابی به خواسته‌ها است و زمانی که فرد خواسته خود را در قالب « دستیابی به شادی و رهایی از غم» تعریف می‌کند. نظریه خواسته‌ها، نظریه لذت‌گرایی را نیز در برمی‌گیرد. (ایزی؛ آگاهی، ۱۳۹۵:۸۹)

نظریه دستیابی به ارزش‌ها:

بر اساس این نظریه نشاط یک احساس فردی نیست، بلکه واقعیتی مستقل از احساسات فردی است و عبارت است از دستیابی به چیزهایی که از نظر عموم واقعاً ارزشمند به حساب می‌آیند. مثلاً اگر کودکان خیابانی احساس نشاط، خوشبختی و رضایت کنند ممکن است بر اساس نظریه لذت‌گرایی یا نظریه خواسته‌ها شاد و خوشبخت به حساب آیند اما بر اساس این نظریه، افراد شاد خوشبخت در نظر گرفته نمی‌شوند. (ایزی؛ آگاهی، ۱۳۹۵:۹۰)

نظریه نشاط و خوشبختی واقعی:

بر اساس این نظریه سه نوع منبع برای نشاط و خوشبختی وجود دارد که عبارت‌اند از: الف) لذاذذ زندگی، ب) دل‌بستگی‌های زندگی، ج) کارهای مفید هدفمند.

دو مورد اول سلیقه‌ای هستند و به برداشت شخصی فرد از وقایع و رویدادهای زندگی بستگی دارند. اما مورد سوم به نظر سلیگمنبه معنایی انجام کارهایی است که به‌منظور دستیابی به ارزش‌ها صورت می‌گیرند و هدفی فراتر از ارضای تمایلات فردی را دنبال می‌کنند. به نظر سلیگمن خوشبختی تلفیقی از سه مورد فوق به شمار می‌رود و خوشبختی واقعی زمانی حاصل می‌شود که فرد به این سه منبع خوشبختی دست‌یافته باشد. (ایزی؛ آگاهی، ۱۳۹۵:۹۰)

نظریه بسط و ساخت (نشاط، خلاقیت و باروری):

فردریکسون، در مورد نظریه مسابقه و ارتباط آن بانشاط معتقد است که هیجانان مثبت همچون نشاط منجر به مسابقه نه هیچ و نه همه می‌شود. او نظریه بسط و ساخت را با توجه به همین هیجانان مثبت ارائه نمود و بیان داشت که این عواطف نه‌تنها پیام‌آور سلامت شخصی می‌باشند بلکه باعث رشد و تکامل نیز می‌گردند. عواطف منفی بسیاری

همچون اضطراب یا خشم، زمینه تفکر عمل لحظه‌ای افراد را به شدت محدود می‌کنند، به نحوی که اقدام به کارهایی می‌کنند که همراهش حمایت از خود است نه چیز دیگر. در مقابل، عواطف مثبت، شکل‌های تفکر عمل لحظه‌ای فرد را بسط و گسترش داده و موقعیت‌هایی را برای ساختن منابع پایدار شخصی از طریق ابداع مارپیچ هیجان مثبت، شناخت و عمل فراهم می‌سازند. برای مثال لذت، انگیزشی را برای بازی کردن ایجاد و مسیرهایی را در جامعه، تفکر و هنر ابداع می‌نماید، یعنی لذت از خلال بازی می‌تواند شبکه‌های حمایت اجتماعی را قوت بخشد و در سایه خلاقیت، منجر به تولید هنری و تجارت حل مسئله همگی درآمدهای پایدار لذت می‌باشند و به دگرگون کردن فرد و رشد شخصی کمک می‌نماید. این نیز به نوبه خود ممکن است منجر به هیجانات مثبت بیشتری گردد. (ایزی؛ آگاهی، ۹۰:۱۳۹۵)

روش تحقیق:

نوع روش تحقیق به لحاظ سنجش نگرش شهروندان به عوامل فرهنگی و آگاهی از میزان احساس امنیت آنها از نوع کمی و به شیوه پیمایشی است. همچنین این پژوهش به لحاظ زمانی از نوع مقطعی می‌باشد. روش پژوهش از نوع پیمایش اطلاعات از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان بالای ۱۸ سال شهر دامغان می‌باشد. به منظور برآورد حجم نمونه، با مدنظر قرار دادن دو نوع تحلیل اصلی در پژوهش حاضر (تحلیل آماری مبتنی بر همبستگی و تحلیل رگرسیون) از نرم‌افزار SPSS

۱۰ Sample Power استفاده گردید. بنابراین حجم نمونه پژوهش در دو مرحله با مدنظر قرار دادن دو نوع تحلیل بالا برآورد شد:

تحلیل همبستگی:

برای نمونه‌گیری در این پژوهش، از درصد خطا ۰/۰۵ و توان ۰/۹۶ و حجم اثر ۰/۱۵ استفاده شد. که با توجه به این موارد، حجم نمونه تعداد ۱۵۰ نفر برآورد گردید. لذا به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از رایانه و نرم‌افزارهای SPSS برای آزمون فرضیه‌ها، نرم‌افزار AMOS برای مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار WORD برای تایپ گزارش نهایی استفاده شده است..

تعریف عملیاتی متغیر وابسته: (احساس امنیت)

در این مطالعه، منظور از احساس امنیت اجتماعی، نمره‌ای است که آزمودنی در پرسشنامه احساس امنیت اجتماعی از مجموع ۱۰ گویه کسب می‌کند. این گویه‌ها در جدول زیر نمایش داده شده‌اند.

جدول شماره (۱) گویه‌های متغیر وابسته (احساس امنیت)

ردیف	گویه
	خرید و فروش مواد مخدر
	حضور معتادان علنی
	مصرف مشروبات الکلی
	خرید و فروش مشروبات الکلی
	ایجاد مزاحمت برای بانوان
	پوشش نامناسب و آرایش افراطی بانوان
	نزاع و درگیری خیابانی

آلودگی صوتی (سروصدای موتورسیکلت - صدای ضبط خودروها)	
سرقت (منازل، اماکن، خودرو و ...)	
کیف‌قاپی	

تعریف عملیاتی متغیر مستقل: (نشاط اجتماعی)

برای سنجش این متغیر، ۴ بعد شامل احساس رضایت از زندگی، امید به آینده، انزوای اجتماعی و احساس عزت نفس در نظر گرفته شد. گویه‌های مربوط به هر یک از ابعاد، در جدول ذیل نشان داده شده است.

جدول شماره (۲): گویه‌های متغیر اصلی مستقل (نشاط اجتماعی)

متغیرهای فرعی	ردیف	گویه
احساس رضایت از زندگی		در مجموع، این ایام، بهترین روزهای زندگی من است.
		چیزهای زیادی است که دوست داشتم در زندگی داشته باشم، اما ندارم.
		با خودم می‌گویم، «ای کاش به دنیا نمی‌آمدم.»
		در مجموع، تا کنون به خیلی از آرزوهایم دست یافته‌ام.
امید به آینده		احساس می‌کنم، آینده خوشی درانتظار من است.
		می‌توانم برای زندگی‌ام، هدف‌هایی تعیین کنم.
		احساس می‌کنم بازیچه دست حوادثم.
		کسی را دارم که می‌توانم نگرانی‌ها و ناراحتی‌هایم را با او در میان بگذارم.
انزوای اجتماعی		احساس می‌کنم که از دیگران منزوی شده‌ام.
		اغلب برای رسیدن به آرامش، از قرص‌هایی مانند فلوکستین استفاده می‌کنم.
		من آدم خجالتی هستم.
		احساس تنهایی می‌کنم.

در جمع بودن برایم لذت بخش است.		احساس عزت نفس
نسبت به خودم احساس مثبتی دارم.		
رضایت من از خودم بسیار پایین است.		
نسبت به خودم احساس سودمند بودن دارم.		
به علایق خودم احترام می گذارم.		

فرضیه اصلی تحقیق:

بین نشاط اجتماعی شهروندان و احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد.

یافته‌های پژوهش:

الف) مشخصات فردی پاسخگویان:

جمعیت نمونه ما در مجموع ۱۵۰ نفر می باشد، که بیشترین فراوانی در گروه سنی ۳۰-۴۰ سال بوده‌اند که ۳۱ درصد از پاسخگویان را به خود اختصاص داده است. همچنین با توجه به نتایج به دست آمده از آمارهای توصیفی، پاسخگویان به تفکیک جنسیت شامل: ۵۱ درصد زنان و ۴۹ درصد مردان بوده‌اند. یافته‌ها نشان می دهد که ۷۵٫۵ درصد از پاسخگویان متأهل ، ۲۴٫۵ درصد مجرد، ۲٫۵ درصد همسر فوت شده و در نهایت ۰٫۶ مطلقه هستند. از نظر شاخص سطح تحصیلات، ۵۱ درصد از پاسخگویان تا دیپلم، ۱۸ درصد تا لیسانس، ۱۳٫۵ درصد تا ابتدایی، ۷٫۵ درصد تا فوق دیپلم، ۴٫۵ درصد بی سواد، ۲٫۵ درصد تا سیکل و در نهایت ۰٫۵ تا مقطع دکتری هستند. همچنین پاسخگویان ما از نظر اشتغال؛ ۳۱ درصد خانه دار، ۰٫۲۵ درصد کارمند و ۰٫۴۴ درصد سایر مشاغل هستند.

ب) توصیف یافته‌ها:

در این بخش یافته‌های مربوط به متغیر مستقل تحقیق، نشاط اجتماعی و همچنین احساس امنیت اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته تحقیق ارائه گردیده است.

جدول شماره (۳): توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان نشاط اجتماعی

موارد	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۲	۲,۰	۲,۰
کم	۲۳	۱۳,۵	۱۳,۵
بینابین	۳۶	۲۵,۵	۲۵,۵
زیاد	۳۴	۲۴,۰	۲۴,۰
خیلی زیاد	۴۵	۳۵,۰	۳۵,۰
جمع	۱۵۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰

همانطور که از جدول فوق پیداست، میزان نشاط اجتماعی در بین جامعه نمونه این پژوهش متوسط رو به بالاست و اغلب پاسخگویان از میزان نشاط مناسبی برخوردارند.

جدول شماره (۴): توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب احساس امنیت

موارد	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۲۶	۱۶,۰	۱۶,۰
کم	۲۵	۱۵,۰	۱۵,۰
بینابین	۲۸	۱۸,۰	۱۸,۰
زیاد	۳۳	۲۳,۰	۲۳,۰
خیلی زیاد	۳۸	۲۸,۰	۲۸,۰
جمع	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۴ نیز گویای توزیع نظرات پاسخگویان به میزان احساس امنیت آنان تنظیم گردیده است. همانطور که پیداست متغیر احساس امنیت شهروندان، متوسط رو به بالاست.

پ) تجزیه و تحلیل یافته‌ها:

در تحقیق حاضر متغیر مستقل تحقیق (نشاط اجتماعی) و متغیر وابسته تحقیق (احساس امنیت) به صورت مقیاس فاصله ای مورد سنجش قرار گرفته اند. لذا در این بخش، با استفاده از جداول دوعدی و آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون ضمن تشریح آماری متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق، فرضیه های محقق را آزمون می نماییم. ضریب همبستگی پیرسون برای محاسبه درجه و میزان ارتباط خطی بین دو متغیر در سطح فاصله های و نسبی را اندازه گیری می کند. مقادیر ضریب همبستگی پیرسون بین +۱ و -۱ در نوسان است که علامت آن، نشانگر جهت رابطه (مثبت یا منفی) می باشد. منتهی در هنگام تفسیر نتایج، باید به مقادیر مطلق ضریب همبستگی توجه کنیم.

ابتدا به جدول دو بعدی متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق و نحوه توزیع فراوانی پاسخ ها در این جدول می پردازیم.

جدول شماره (۵): جدول دوعدی نشاط اجتماعی و احساس امنیت

متغیر نشاط اجتماعی	احساس امنیت				
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
پایین	۰	۰	۲	۵	۵
متوسط	۱	۲۵	۴۴	۱۷	۱
بالا	۰	۰	۸	۳۱	۱۱
جمع	۱۲	۵۶	۵۴	۲۲	۶

همانطور که از نتایج جدول فوق پیداست، بین متغیرهای نشاط اجتماعی و احساس امنیت ارتباطی مستقیم و مثبت برقرار است که هرچه بر میزان متغیر نشاط اجتماعی افزوده گردد، احساس امنیت نیز بالاتر خواهد رفت و بالعکس.

جدول شماره (۶): ضریب همبستگی پیرسون

		احساس امنیت	نشاط اجتماعی
احساس امنیت	همبستگی پیرسون	1	.۱۹۲(**)
	Sig. (2-tailed)		۰۰۰.
	N	۱۵۰	۱۵۰
نشاط اجتماعی	همبستگی پیرسون	.۱۹۲(**)	1
	Sig. (2-tailed)	۰۰۰.	
	N	۱۵۰	۱۵۰

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول ماتریس همبستگی، می توان گفت که با اطمینان ۰/۹۹ و در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ بین میزان نشاط اجتماعی و احساس امنیت رابطه وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر با ۰/۱۹۲ است، به صورت مستقیم (مثبت) و در حد متوسط می باشد. بدین معنی که با بالا رفتن نشاط اجتماعی، میزان احساس امنیت نیز به میزان متوسطی بالا خواهد رفت.

بر همین اساس فرضیه محقق مبنی بر اینکه «بین نشاط اجتماعی شهروندان و احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد» مورد تایید قرار می گیرد.

بحث و نتیجه گیری

با مروری بر تاریخ زندگی انسان و جوامع انسانی درمی یابیم که امنیت همواره به عنوان یکی از مهم ترین و ضروری ترین مسائل حیاتی بشر مطرح بوده است. در واقع، امنیت از ضروری ترین نیازهای انسان محسوب گردیده و بدون آن زندگی اجتماعی مختل می گردد. در این میان، احساس امنیت و برخورداری از آسودگی و آرامش و دوری از تشویش خاطر، نقش اساسی در کاهش و افزایش جمعیت در جامعه ایفا می کند. با توجه به اهمیت و پیچیدگی پدیده امنیت اجتماعی، بسیاری از عناصر و مؤلفه های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه در امنیت اجتماعی مؤثر بوده و متقابلاً از آن تأثیر می پذیرند. (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۷)

حکومت ها و دولت ها مهم ترین ارگان جهت برقراری امنیت اجتماعی جامعه و افراد درون آن هستند. امروزه دولت ها به عنوان مهم ترین قدرت سیاسی نه تنها به امنیت اجتماعی شهروندان توجه بسیاری دارند، بلکه برای آنان ارزیابی میزان احساس امنیت اجتماعی هم مهم شده و دستور بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی را در سطح کل کشور به سازمان های مربوطه ابلاغ کرده اند. مهم ترین هدف آنها تلاش برای حفظ همه جانبه امنیت و احساس امنیت اجتماعی شهروندان است. در این بین نیروی انتظامی به عنوان یکی از مهم ترین ترجمان های برقرارکننده نظم اجتماعی، اهمیت بسیاری به ارزیابی میزان احساس امنیت اجتماعی داده و در پی آن بوده تا با اجرای طرح های پژوهشی در این مورد و نظرخواهی از مردم میزان احساس امنیت اجتماعی را بیش از پیش افزایش بدهد و شهروندان را در کمال آرامش و آسایش قرارداد تا آنها بتوانند با آرامش خیال به خودشکوفایی فردی، توسعه همه جانبه در بخش های خصوصی و دولتی و پیشرفت های روزافزون جهت بهبود هرچه بهتر وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور عزیزمان جمهوری اسلامی ایران پردازند. اما دولت و ترجمان های دولتی به عنوان گوش های شنوای صدای

مردم هستند، که در تصمیم‌گیری‌های خود نظر ملت را در ارجحیت قرارداد و با سنجیدن آراء آنان، تصمیمات خود را به منصفه ظهور می‌گذارند.

در این تحقیق بر آن بودیم تا به بررسی ارتباط بین نشاط اجتماعی و احساس امنیت شهروندان در سطح شهرستان دامغان بپردازیم. براساس نتایج این تحقیق که در بخش یافته‌ها به صورت کامل به آن پرداخته شد، بین میزان نشاط اجتماعی شهروندان و احساس امنیت رابطه معنادار، مستقیم و متوسط وجود دارد. به طوری که هر چه میزان نشاط اجتماعی در جامعه افزایش یابد، احساس امنیت شهروندان نیز بالا خواهد رفت. احساس نشاط یکی از مهمترین پشتوانه‌های انسان برای مقابله با مشکلات است. نشاط واقعی به این بستگی دارد که انسان نیازهای درونی و پنهانی خود را از طریقی که جامعه شرایط آن را فراهم می‌سازد، برآورده کرده و از رفاه مناسب اجتماعی برخوردار باشد. از سوی دیگر نظم، امنیت و آرامش موجود در جامعه و احساس مثبت شهروندان نسبت به موجودیت آن، زمینه ایجاد نشاط اجتماعی را فراهم می‌آورد. همانطور که ادبیات تحقیق و مبانی نظری نیز آورده شد، رابطه بین متغیرهای نشاط اجتماعی و احساس امنیت، ارتباطی دوسویه و تعاملی است. همانطور که وجود مولفه‌های نشاط اجتماعی، احساس امنیت را تقویت می‌کند، ابعاد مختلف امنیت از جمله اقتصادی، روانی و فیزیکی و انتظامی نیز می‌تواند بر نشاط موجود در جامعه بیافزاید. با توجه به همبستگی نسبتاً قوی میان نشاط اجتماعی و احساس امنیت، می‌توان با بهبود عملکرد نهادهای فرهنگی و جلوگیری از افزایش خشونت و افسردگی در جامعه ضمن تقویت امید به زندگی و احساس عزت، در زمینه افزایش احساس امنیت به‌عنوان یکی از شاخص‌های اساسی رفاه اجتماعی و توسعه تلاش نمود.

پیشنهادات پژوهش:

- ۱- از آنجایی که انتقال ارزش‌های اجتماعی توسط خانواده، نهادهای آموزشی و رسانه‌های جمعی صورت می‌پذیرد، باید از روش‌های مستقیم و غیرمستقیم ارزش مشارکت افراد در تأمین امنیت جامعه مطرح شود.

۲- پیشنهاد می‌شود رسانه‌های جمعی با نظارت نهادهای مربوطه برنامه‌هایی را مبنی بر افزایش میزان نشاط اجتماعی و امید به آینده را تدوین کنند و آموزش‌هایی جهت یادگیری ساختن زندگی بهتر و بالا بردن سطح رضایت از زندگی افراد ارائه شود.

۳- جلوگیری از پخش شایعات، حوادث و اخباری که باعث تشویش اذهان و افزایش اضطراب و ناامنی خاطر مردم می‌گردد با اطلاع رسانی دقیق و اصولی در سطح جامعه.

۴- تلاش برای رفع مشکلات و دغدغه‌های اصلی شهروندان از جمله مشکلات اقتصادی که ارتباط مستقیمی با نشاط اجتماعی و احساس امنیت دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- ۱- رفیع پور، فرامرز. (۱۳۷۸) «آنومی یا آشفتگی اجتماعی» انتشارات سروش
- ۲- رفیع پور ، فرامرز (۱۳۷۵) . کند و کاوها و پنداشتها ، تهران: شرکت سهامی انتشار ، چاپ هشتم.
- ۳- ساרוخانی، باقر(۱۳۷۰) ، « درآمدی بر دایره المعارف علوم اجتماعی»، تهران، کیهان
- ۴- ساרוخانی، باقر؛ هاشم نژاد، فاطمه (۱۳۹۰)، « بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری»، فصلنام جامعه شناسی مطالعات جوانان، سال دوم، شماره دوم.
- ۵- سیف الدینی، فرانک؛ عیوضلو، داوود؛ جهانبخش، ریکا (۱۳۹۲)، « سرمایه اجتماعی و تاثیر آن بر احساس امنیت»، فصلنامه مطالعات برنامه ریزی شهری، سال اول، شماره اول، صص ۸۹ تا ۱۱۲.
- ۶- شاردی مناهجی، حسام‌الدین (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر کاهش احساس امنیت اجتماعی، مطالعه موردی استان قزوین. معاونت اجتماعی ناجا.
- ۷- شکرپیگی، عالیه؛ آقایی نور، مریم؛ قبادی، عباس و عبدالعلی‌پور، قادر (۱۳۹۰). بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی - مطالعه موردی افراد ۱۸-۳۸ سال استان چهارمحال و بختیاری. فصلنامه دانش انتظامی، زمستان ۱۳۹۰، شماره ۵۳، ص ۳۱.
- ۸- صمدی بگه جان، جمیل (۱۳۸۴) امنیت اجتماعی در شهر سنندج، پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- ۹- ضرابی، اصغر؛ شرفی، زکیه و زنگنه، مهدی (۱۳۹۱). سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مشهد با تأکید بر عملکرد پلیس و رسانه‌های جمعی. پژوهش‌نامه‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، تابستان ۱۳۹۱، شماره ۲، ص ۱۰۳.

- ۱۰- عنایت، حلیمه؛ موحد، مجید؛ حیدری، اله رحم (۱۳۹۱)، «مطالعه روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان ۱۵ تا ۲۹ سالساکن در شهرهای شیراز و یاسوج»، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره ۴۵، شماره اول، صص ۸۱ تا ۱۰۴
- ۱۱- عسگری، محمود (۱۳۸۲). «رهیافت های شناخت شناسی امنیت»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره ۲۰.
- ۱۲- عبداللهی، محمد (۱۳۸۶). سرمایه اجتماعی در ایران، وضعیت موجود، دورنمای آینده و امکان شناسی گذار، فصلنامه پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۵.
- ۱۳- غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی. تهران: جامعه شناسان.
- ۱۴- فرهنگ معین (۱۳۷۳). فرهنگ معین، انتشارات امیرکبیر، تهران.
- ۱۵- فلاحتی، لیلا، (۱۳۹۴)، «ساختار فضایی شهر و احساس امنیت در بین زنان»، فصلنامه علمی - پژوهشی، شماره ۲۰، صص ۶۱ تا ۷۳
- ۱۶- قالیباف، محمداقرا. (۱۳۸۴) «تحلیل سیستمی امنیت اجتماعی و راهبردهای مدیریت آن» مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، انتشارات گلیونه
- ۱۷- کلاهیجان، محمود (۱۳۸۲) راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره یک، جلد اول، تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
- ۱۸- کمالی، علی (۱۳۷۹). مقدمه ای بر جامعه شناسی نابرابری های اجتماعی، تهران: انتشارات سمت.
- ۱۹- کرایب، یان (۱۳۷۸). نظریه اجتماعی مدرن از پارشنز تا هابرماس، ترجمه عباس مخبر، تهران: آگاه، چاپ اول.
- ۲۰- لطفی، صدیقه؛ رحیم نژاد، منا؛ واحدی، حیدر، (۱۳۹۳)، «ارزیابی مولفه های کالبدی فضاهاى عمومی و تاثیر آن در احساس امنیت اجتماعی شهروندان بابلسر»، پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال چهارم، شماره اول، صص ۱۳۱ تا ۱۵۱
- ۲۱- مورگان، راد و تیم نیویرن (۱۳۸۰) نقش و وظیفه پلیس، ترجمه راحله ییاسی، قسمت اول، شماره ۹، ۲۰۷-۱۷۸.
- ۲۲- نجیبی ربیعی، مریم (۱۳۸۴) بررسی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت با تأکید بر سرمایه، پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی.
- ۲۳- مختاری، مریم؛ بالائی، اسماعیل؛ میرفردی، اصغر؛ حسینی اخگر، معصومه (۱۳۹۱)، «بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج»، علوم اجتماعی: پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره ۲، صص ۲۱ تا ۴۰

۲۴- نصری ، قدیر (۱۳۷۸) . «معنا و ارکان جامعه شناسی امنیت» ، جزوه مفهوم شناسی امنیت (شرحی بر تهدیدات) ، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی..

Sociological explanation of the effect of social vitality on security feeling

Case study of Semnan city

Mehdi Yaghoubi^{1*}

Received: 2017/11/21

Accepted: 2018/03/06

Abstract

In this research, the role of social vitality (life satisfaction, hope for the future, self-esteem and avoidance of social isolation) has been investigated on the social security feeling of citizens in Semnan. The research method is a quantitative and survey type. The statistical population includes all citizens over 18 years of age living in Semnan. The sample size of this study was estimated to be 150 people and used by computer and SPSS software to test the hypotheses. The findings of the research show a significant relationship between the degree of social vitality and the sense of social security. Thus, there is a direct (positive) and meaningful relationship between social happiness and social security, and increasing the amount of social vitality increases the sense of social security of citizens.

Key words: Security, Social vitality, Self-esteem, Hope for the future, Satisfaction with life, Semnan.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

---

^{1*}- Ph.D. in Architecture, Islamic Azad University, Semnan Branch